

Др Марџа Сјеничић

виши научни сарадник, Институт друштвених наука, Београд
ORCID: 0000-0001-7498-0169

Др Марко Миленковић

научни сарадник, Институт друштвених наука, Београд
ORCID: 0000-0001-9170-1571

ПРИСТУП „ЗДРАВЉЕ У СВИМ ПОЛИТИКАМА” И ЊЕГОВА ПРИМЕНА^{4*}

САЖЕТАК: Јавноздравствена политика обухвата значајно ширу област од здравствене заштите. Приступ „Здравље у свим политикама” (*Health in All Policies – HIAP*) подразумева да се здравствена питања узимају у обзир приликом доношења одлука у различитим секторима који имају здравствене аспекте, као што су пољопривреда, коришћење земљишта, урбанистичко планирање, становање, транспорт, јавна безбедност, образовање и низ других. Принцип је на нивоу Европске уније при пут примењен за међусекторску сарадњу у правцу реализације заједничких циљева 2006. године током финског председавања ЕУ, и од тада добија све значајнију примену у релевантним документима како на наднационалном нивоу, тако и у многим европским државама.

Кључне речи: здравље у свим политикама, јавноздравствена политика, међусекторска сарадња, здравствена политика ЕУ

---

* Сажетак је примљен 14. 4. 2020, а прихваћен је за објављивање 14. 5. 2020. године. Излагање је планирано за Округли сто „Актуелности медицинског права – теорија, пракса и законодавство” у организацији Института друштвених наука у Београду.

Јавноздравствена политика обухвата значајно ширу област од здравствене заштите. Приступ „Здравље у свим политикама” (*Health in All Policies – HIAP*) подразумева да се здравствена питања узимају у обзир приликом доношења одлука у различитим секторима који укључују здравствене аспекте, као што су пољопривреда, коришћење земљишта, становање, транспорт, јавна безбедност, образовање и низ других. Принцип је, на нивоу Европске уније, први пут уведен за међусекторску сарадњу у правцу реализације заједничких циљева 2006. године, током финског председавања ЕУ, и од тада добија све значајнију примену у релевантним документима како на наднационалном нивоу,⁴⁴ тако и у многим европским државама, укључујући и Србију.

Овим приступом се промовише могућност сектора јавног здравља да се повеже са широким дијапазоном партнера. У принципу, напори бројних земаља на примени овог принципа су потврда става да здравствена заштита сама по себи не може довољно да утиче на социјалне детерминанте здравља. Врло је важно да се правним нормама директно или индиректно, у форми обавезног или добровољног, подстакне сарадња различитих сектора у заштити здравља и побољшање свих социјалних детерминанти здравља, а не нужно само детерминанти које проистичу из здравственог сектора.⁴⁵ Тако се афирмише улога јавног здравља у свим политикама које погађају здравствено стање, као што је то дефинисано у оквиру „Десет битних јавно-здравствених услуга”.⁴⁶

У зависности од процене и врсте система, државе имају различите ставове о начину увођења *HIAP* политике. Финска је била прва држава која је промовисала *HIAP* 2006. године, са ставом да је суштина ове политике да истражи здравствене детерминанте којима углавном управљају други сектори, а не здравство. Сматрало се да узимање социјалних детерминанти здравља и болести у обзир може бити снажно средство за смањивање неједнакости у здравству.⁴⁷ Аустрија је *HIAP* разрадила и промовисала 2010. године, уз предвиђену имплементацију ове политике кроз четири фазе, до 2021. године. У првој фази су спроведене активности изградње капацитета и подизања свести о *HIAP* у Аустрији. Министарство здравља Аустрије је основало Јединицу за подршку *HIAP* у Институту за

⁴⁴ Доступно на: http://ec.europa.eu/health/ph_projects/2005/action1/docs/2005_1_18_frep_a4_en.pdf

⁴⁵ Gakh, M. (2015). Law, the Health in All Policies Approach, and Cross-Sector Collaboration. *Public Health Reports*, 130(1), 100.

⁴⁶ World Health Organisation. (2020). *The 10 Essential Public Health Operations*. Доступно на: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services/policy/the-10-essential-public-health-operations>

⁴⁷ Puska, P. (2007) Health in all policies. *European Journal of Public Health*, 17(4), 328.

јавно здравље. Задаци јединице су креирање *НИАП* веб-сајта и часописа, израда информативних материјала, подршка промотерима у презентовању ове политике на конференцијама и састанцима. Следеће фазе се састоје у имплементацији *НИАП*.⁴⁸ Француска се одлучила да делује на детерминанте окружења, као што су зелене површине. Започет је пројекат „GREENH – City interventional participatory project”. Општи циљ пројекта је да идентификује интервенције које би дале највише резултата у имплементацији *НИАП* на нивоу градова, што би деловало и на смањење социјалних неједнакости у здравству, кроз политику одржавања зелених површина у урбаним областима. У ту сврху је одређено шест случајева кроз које би се профилисали градови са својим *НИАП* приступима и начину смањења социјалне неједнакости у здравству и интервенцијама које предузимају на зеленим површинама.⁴⁹ Белгија је, захваљујући искуствима које је добила у Европском пројекту „Заједничка акција поводом неједнакости у здравству”, 2013. године формирала међусекторску групу доносилаца одлука, чији је циљ да до 2050. године, као што је дефинисано у Националној повељи одрживог развоја, смањи здравствене неједнакости у очекиваној дужини живота за 50 %, тиме што ће подићи свест о томе како сви сектори могу утицати на здравље. То је дало основа за ширење идеје о потреби међусекторског приступа.⁵⁰ У Холандији, град Утрехт је, на пример, 2012. године имплементирао *НИАП* стратегију „Building a healthy future, an invitation to the city”. Стратегија је полазила од следећих премиса: 1) Здравље стоји на три ослоња (економски, социјални и просторни). 2) Здравље је циљ за себе и средство за постизање других циљева као што су учешће, социјално ангажовање. 3) Политичко одлучивање је фокусирано преваходно на процену здравља. 4) Јавноздравствена политика је формулисана као позив свим учесницима у систему. Лекције које су извучене из искуства Утрехта су да међусекторски тим мора постојати на свим нивоима политике, те да је здравље у срцу сваке агенде, стратешког планирања и имплементације. На основу ових лекција сачињена је „Агенда о здравом животу у раду за све”. Развијање ове агенде захтева визију на дуги рок и амбицију да се та визија оствари, на политичком

⁴⁸ Gruber, G. (2017). *НИАП* in Austria – A Voluntary Instrument for Health in All Policies. *European Journal of Public Health*, 27 (Supp. 3), 240.

⁴⁹ Pommier, J., Faurel, E., Vaillant, Z., Heritage, Z., Simos, J., Rican, S., Roue' Le Gall, A., Cambon, L., Vidales, E., Cantorreggi, N. Porcherie, M. (2017). Health in all policies and urban green spaces: the baseline study of the GREENH – City project, *European Journal of Public Health*, 27 (Supp. 3), 406.

⁵⁰ Tellier, V., Vandenhoof, A. (2014). First steps towards Health in all Policies in Belgium by creation of an interdepartmental group. *European Journal of Public Health*, 24 (Supp. 2), 94.

и експертском нивоу.⁵¹ Може се закључити да приступ „Здравље у свим политикама” добија све већи значај и примену у државама чланицама ЕУ и да ће његов значај расти у наредном периоду.

THE „HEALTH IN ALL POLICIES” APPROACH AND ITS IMPLEMENTATION

Scientific Conference Contribution Abstract

Marta Sjeničić, Ph.D.

Institute of Social Sciences, Belgrade

Marko Milenković, Ph.D.

Institute of Social Sciences, Belgrade

S u m m a r y

Public health policy covers a much wider area than health care. The Health in All Policies (*HIAP*) approach implies that health issues are taken into consideration in decision making in different sectors that have health-related aspects, such as agriculture, land use, urban planning, housing, transport, public security, education, and many others. The principle has been applied at the EU level to cross-sectoral cooperation towards the achievement of common goals from the 2006 Finnish EU Presidency, and has since become increasingly present in relevant documents, both at the supranational level and in many European countries.

Keywords: health in all policies, public health policy, cross-sector cooperation, EU health policy

---

⁵¹ Weber, M., Schreurs, H. (2018). Health in all policies: lessons learned and next steps in Utrecht. *European Journal of Public Health*, 28 (Supp 4), 100.